

školní pomůcka
před 1900
ukázka intarzie

teaching aid
pre- 1900
inlay sample

Muzeum regionu Valašsko
inv. no. H3274

Tyto modely intarzií sloužily jako pomůcky studentům oboru dekorativního řezbářství na odborné škole ve Valašském Meziříčí, kde mimo jiné působil jako pedagog Emanuel K. Pelant, absolvent Kotěrova ateliéru pražské Uměleckoprůmyslové školy.

These models of inlays served as teaching aids for students of decorative carving at the specialist school in Valašské Meziříčí. Emanuel K. Pelant, a graduate of Jan Kotěra's department at the Prague School of Applied Arts, was one of the teachers.

Bernard Studenský

školní práce

student piece

kresba růžice, 1896

C. k. pokračovací škola živnostenská
ve Valašském Meziříčí
červená a černá tuš na papíře

rosette, 1896

C. k. pokračovací škola živnostenská
ve Valašském Meziříčí
red and black ink on paper

Muzeum regionu Valašsko, Valašské Meziříčí

Ornament vhodný k interiérové dekoraci se studenti učili správně konstruovat v rámci předmětu, kterému se říkalo „měřictví“. Součástí geometrické konstrukce byly obecné otázky harmonie, symetrie a rytmu.

The proper construction of ornaments suitable for interior decoration was taught as “mensuration”, in which the general issues of harmony, symmetry and rhythm were added to geometry.

zed'

**Výstava školních prací – stylizace naturálií
C. k. Odborná škola keramická v Bechyni,
1906, 1909, 1912
fotografie**

**Exhibition of student pieces
– stylization of natural objects
C. k. Odborná škola keramická v Bechyni,
1906, 1909, 1912
photograph**

**Střední uměleckoprůmyslová škola v Bechyni,
archive / archive**

**Studenti keramické školy se soustředili na stylizaci
přírodnin, a to jak v plošné kresbě a malbě, tak
v plastickém hliněném či sádrovém modelu.**

**Such students gave a great deal of attention to the
stylization of natural objects, in flat drawing and
painting as well as in clay and plaster-of-Paris models.**

**Listy a plody – školní pomůcky
odlito v Drážďanech, ca. 1900
sádrové modely**

**Leaves and fruits – teaching aids
cast in Dresden, ca. 1900
plaster-of-Paris models**

**Střední uměleckoprůmyslová škola v Bechyni,
archiv / archive**

Sádrové modely sloužily kolem roku 1900 jako předlohy pro rutinní plastickou modelaci naturálií. Byly vyrobeny v Drážďanech a používaly se na odborných školách keramických a truhlářských i ve speciálkách pro dekorativní sochařství a architekturu. Listy stromů a rostlin často zdobily a rytmovaly povrchy předmětů. Od naturalistických forem se dekor vyvíjel směrem k abstraktní stylizaci. Viděno dobovou optikou, byl obyčejný list a jeho proporce ztělesněním vyššího řádu. Z jedinečného vnějšího aspektu naturálií se odvozovaly obecné elementární geometrické kompozice a zákony.

Plaster-of-Paris models served, around 1900, as templates for routine relief modelling of natural objects. They were made in Dresden and employed at specialist ceramic and joinery schools, as well as in schools of decorative sculpture and architecture. Leaves of trees and plants would frequently adorn the surfaces of objects, providing them with a particular rhythm. Decoration evolved from naturalistic forms towards abstract stylization. In the eyes of the times, an ordinary leaf and its proportions could embody a higher order. General elementary geometrical compositions and laws were derived from the unique external aspects of natural objects.

C. von Ettingshausen A. Pokorny

Die Gefässpflanzen Österreichs
in Naturselbstdruck
Wien, 1856

Národní muzeum v Praze,
knihovna botanického oddělení /
botany department library

Součástí přípravné práce ornamentalisty byla téměř vědecká průprava v oblasti botaniky. Ve většině knihoven uměleckoprůmyslových škol se dochovala botanická kompendia, studenti měli své pracovní herbáře. Ornamentální stylizace měla několik stadií: od naturalistické kresby podle skutečného modelu ke schematickým nákresům jednotlivých částí rostlin. Správný dekoratér měl být schopen z obrazu rostliny vyjmout (abstrahovat) její obecnou charakteristiku a rozpoznat konstrukční principy. Ornament představoval typizovaný, idealizovaný obraz, blízký diagramu.

An ornamentalist's preparatory work included delving deeply, almost scientifically, into botany. The majority of applied art school libraries featured botanical compendia, while students had their working herbaria. Ornamental stylization went through several stages: from naturalistic drawing based on real-life models to schematic sketches of individual plant sections. An efficient designer was to be able to deduce, or abstract, from a plant's image its general characteristics and recognise its constructive principles. Ornament became a standardized, idealised image, close to diagram.

zed'

Alfons Mucha

Documents décoratifs

Paris, 1902

Západočeské muzeum v Plzni

Ornamentální alba Eugèna Grasseta, Maurice Pillarda-Verneuile, Alfonse Muchy, ale také málo známého česko-německého dekoratéra Thomase/Tomáše Weignera patří mezi cenné soubory studijních předloh, které jsou součástí uměleckoprůmyslových knihoven.

The ornament albums compiled by Eugène Grasset, Maurice Pillard-Verneuil, Alfons Mucha, and also Thomas/Tomáš Weigner, a lesser-known Czech-German decorativist, are sets of precious study templates held by libraries of applied arts.

zed'

Otto Eckmann

návrh na tapetu

zelená variace dezénu Podzimní listí, 1898

firma Engelhardt, Mannheim

tisk na papíře

wallpaper design

green variation on “Autumn Leaves” pattern, 1898

Engelhardt company, Mannheim

print on paper

Severočeské muzeum v Liberci

inv. no. V66

Otto Eckmann (1865–1902) byl malířem a dekorátérem německého Jugendstilu. Návrhy na tapety z libereckého muzea jsou abstrakcí vnějšího vzhledu frézí, ale také jejich vůně a celkového dojmu.

Otto Eckmann (1865–1902) was a painter and decorativist of the German Jugendstil. His wallpaper designs, from the Liberec museum, are abstractions of the external appearance of freesias, even of their smell and overall impression.

zed'

Vojtěch Preissig

návrh na tapetu, ca. 1900
faksimile podle originální kresby

wallpaper design, ca. 1900
facsimile of original drawing

Uměleckoprůmyslové museum v Praze

Vojtěch Preissig (1873–1944) byl grafikem, dekorátérem a ilustrátorem, absolventem pražské uměleckoprůmyslové školy, žákem architekta a dekorátéra Friedricha Ohmanna. Později se v Paříži setkal s Alfonsem Muchou. Návrhy na tapety jsou abstrakcí přírodního rytmu. Jsou zde stylizované listy, úponky a drobnohledné textury rostlin.

Vojtěch Preissig (1873–1944) was a graphic artist, decorativist and illustrator, a graduate of the Prague College of Applied Arts, who studied under architect and designer Friedrich Ohmann. He later became acquainted with Alfons Mucha in Paris. His wallpaper designs are abstractions of nature's rhythm. They include stylized leaves, tendrils and microscopic plant textures.

zed'

Vojtěch Preissig

návrh na tapetu, ca. 1910
tempera, lepenka

wallpaper design, ca. 1910
tempera, pasteboard

Uměleckoprůmyslové museum v Praze
inv. no. G2216/19

Vojtěch Preissig (1873–1944) byl grafikem, dekorátérem a ilustrátorem, absolventem pražské uměleckoprůmyslové školy, žákem architekta a dekorátéra Friedricha Ohmanna. Později se v Paříži setkal s Alfonsem Muchou. Návrhy na tapety jsou abstrakcí přírodního rytmu. Jsou zde stylizované listy, úponky a drobnohledné textury rostlin.

Vojtěch Preissig (1873–1944) was a graphic artist, decorativist and illustrator, a graduate of the Prague College of Applied Arts, who studied under architect and designer Friedrich Ohmann. He later became acquainted with Alfons Mucha in Paris. His wallpaper designs are abstractions of nature's rhythm. They include stylized leaves, tendrils and microscopic plant textures.

zed'

Richard Riemerschmid

potahová látka
výroba Dresdner Werkstätten für Handwerkskunst,
1906
len, žakárská dutinná tkanina

upholstery fabric
produced by the
Dresdner Werkstätten für Handwerkskunst, 1906
linen, hollow jacquard

Moravská galerie v Brně
inv. no. 10757

Textilní dezény německého designéra Richarda Riemerschmida (1869–1957) se vyznačují jednoduchostí a elementarismem. Riemerschmid patřil na začátku 20. století k reformátorům uměleckého průmyslu.

The fabric patterns created by German designer Richard Riemerschmid (1869–1957) are characterised by simplicity and elementariness. In the early 20th century, Riemerschmid was one of the reformers of applied arts.

zed'

Martin Gerlach Hugo Hinterberger

**Formenwelt aus dem Naturreiche, 71 listů / plates
Wien–Lepzig 1902–1904**

**Regionální muzeum v Teplicích, library
inv. no. K 540 3783/90**

**Uhrančivé album fotografických předloh, které
sloužilo dekoratérům secesní umělecké generace,
obsahuje 71 listů s fotografiemi různých květín, ale
také mikroskopické zvětšeniny krystalů a detailní
záběry tělesných schránek hmyzu.**

**This outstanding album of photographic templates
that served decorativists of the art nouveau
generation contains 71 plates with photographs
of flowers, as well as microscopic enlargements
of crystals and close-ups of beetles' exoskeletons.**

zed'

Thomas Weigner

**Naturstudien und Kompositionen
Warnsdorf, 1906**

**Uměleckoprůmyslové museum v Praze
knihovna / library**

**Tomáš/Thomas Weigner (1850 Třebíč – 1916 Varnsdorf)
byl česko-německý kreslíř, v letech 1879–1914 ředitel
C. k. odborné školy tkalcovské ve Varnsdorfu.
Ve svých dekorativních dezénech vycházel
z barevných struktur konkrétních motýlů a brouků.**

**Tomáš/Thomas Weigner (1850 Třebíč – 1916 Varnsdorf)
was a Czech-German draughtsman, headmaster of
the Specialist School of Weaving in Varnsdorf in
1879–1914. His decorative patterns were based on the
colour structures of actual butterflies and beetles.**

zed'

**Výstava školních prací – stylizace naturálií
C. k. Odborná škola keramická v Bechyni,
1906, 1909, 1912
fotografie**

**Exhibition of student pieces
– stylization of natural objects
C. k. Odborná škola keramická v Bechyni,
1906, 1909, 1912
photograph**

**Střední uměleckoprůmyslová škola v Bechyni,
archive / archive**

**Z detailního pozorování zvířat, jejich vnějšího
vzhledu, okrasných vzorců, ale i pohybu se vytvářel
ornamentální vzorec. Jak dokládají dokumentární
fotografie z bechyňského školního archivu, na dvoře
školy se chovala zvířata, podle nichž pak studenti
modelovali. V roce 1903 na bechyňské škole studoval
mladý Otto Gutfreund. Je pravděpodobné, že se
podílel mimo jiné na realizaci plastiky kohouta.**

**Ornamental patterns arose out of detailed observation
of animals, their appearance, the decorative patterns
on their bodies and their movements. Photographs
from the Bechyně school archive indicate that animals
were kept in the school yard and used by the students
as models. The young Otto Gutfreund studied at the
Bechyně school in 1903. He probably participated in
the creation of the cockerel sculpture.**

zed'

Étienne-Jules Marey

Let ptáků a předmětů, let kachny
faksimile podle originální chronofotografie

Birds and objects in flight, duck in flight
facsimile of original chronophotograph

Národní technické muzeum

Étienne-Jules Marey (1830–1904) byl francouzský vědec, fyziolog, lékař a fotograf, který dokumentoval nejen dynamiku biologických tělesných projevů – např. pravidelný srdeční tep, ale také fyziologické projevy tělesných akcí. Zaznamenat pohyb se dosud ve fotografii kvůli dlouhé expozici nepodařilo, Marey díky metodě chronofotografické pušky zaznamenal dvanáct snímků za sekundu.

Étienne-Jules Marey (1830–1904) was a French scientist, physiologist, doctor and photographer who recorded the dynamics of biological physical expressions such as the regular pulse, as well as physiological expressions of physical actions. Before Marey, because of long exposure movement had not been recorded in photography; thanks to his chronophotographic gun, Marey could take up to twelve photographs per second.

zed'

Étienne-Jules Marey

Let ptáků a předmětů, let kachny
chronofotografie na pevnou desku, karton,
nedatováno

Birds and objects in flight, duck in flight
chronophotograph on panel, card,
undated

Národní technické muzeum
inv. no. 26079

Étienne-Jules Marey (1830–1904) byl francouzský vědec, fyziolog, lékař a fotograf, který dokumentoval nejen dynamiku biologických tělesných projevů – např. pravidelný srdeční tep, ale také fyziologické projevy tělesných akcí. Zaznamenat pohyb se dosud ve fotografii kvůli dlouhé expozici nepodařilo, Marey díky metodě chronofotografické pušky zaznamenal dvanáct snímků za sekundu.

Étienne-Jules Marey (1830–1904) was a French scientist, physiologist, doctor and photographer who recorded the dynamics of biological physical expressions such as the regular pulse, as well as physiological expressions of physical actions. Before Marey, because of long exposure movement had not been recorded in photography; thanks to his chronophotographic gun, Marey could take up to twelve photographs per second.

zed'

František Kupka

studie vzoru koberce
tužka, kvaš, papír, nedatováno

carpet pattern study
pencil, gouache, paper, undated

Nadace Jana a Medy Mládkových, Museum Kampa
inv. no. 306

Dekoratивní návrhy na koberce od Františka Kupky nejsou datované, ale patrně jde o práce z prvního desetiletí 20. století. Základy ornamentálního kreslení Kupka získal od svého jaroměřského učitele Aloise Studničky. Kupkovi byla blízká symbolika orientálního ornamentu.

The decorative carpet designs by František Kupka probably come from the first decade of the 20th century. Kupka learned the ins and outs of ornamental drawing from Alois Studnička, his teacher in Jaroměř, and his work displays the latter's penchant for the symbolism of Oriental ornament.

zed'

Ferdinand Avenarius

Eine neue Sprache?

42 Zeichnungen von Katharine Schöffner

München, 1908

Uměleckoprůmyslové museum v Praze

knihovna / library

O nadějně česko-německé umělkyni Katharine Schöffner mnoho nevíme. Narodila se v roce 1864, byla studentkou německé umělecké školy pro dívky v Praze, později odešla do Mnichova, kde se jejím obhájcem stal významný kulturní činitel Ferdinand Avenarius. Ten novátorské abstraktní kompozice v roce 1908 s obdivným komentářem publikoval. V jejím „volném ornamentu“ spatřoval „novou uměleckou řeč“ a „svobodné zrkové umění“.

Little is known about the talented Czech-German artist Katharine Schöffner. She was born in 1864, studied at a German art school for girls in Prague and later left for Munich where she found a major supporter, Ferdinand Avenarius, then a leading figure in German culture. Avenarius published Schöffner's innovative abstract compositions in 1908 with an hagiographic commentary. He saw in her “free ornament” a “new artistic language” and “liberal visual art”.

zed'

Emanuel K. Pelant

koberec

**výroba Jubilejní zemská škola gobelinová a kobercová
ve Valašském Meziříčí, po 1910
vlna, ruční vázání**

carpet

**produced by Jubilejní zemská škola gobelinová
a kobercová, Valašské Meziříčí, post-1910
wool, hand-woven**

Moravská galerie v Brně

inv. no. 21285

**Emanuel Pelant (1871–1954) byl absolventem
Kotěrovy speciálky dekorativní architektury na
C. k. uměleckoprůmyslové škole v Praze. Už v roce
1904 odešel do Valašského Meziříčí, kde na truhlářské
odborné škole vyučoval ornamentální kreslení.
Právě v rámci ornamentálního kreslení Pelant široce
rozevíral prostor pro svobodnou imaginaci svých
žáků. Jeho pedagogická metoda „volné školy“ byla
ovlivněna výukou vídeňského učitele a představitele
avantgardního kinetismu Franze Čížeka a antropozofií
Rudolfa Steinera.**

**Emanuel Pelant (1871–1954) graduated from Jan
Kotěra's department of decorative architecture at
the School of Applied Arts in Prague. In 1904 he
started to teach ornamental drawing at a specialist
joinery school in Valašské Meziříčí. Ornamental
drawing provided Pelant with ample opportunity for
the development of his students' free imagination.
This “free school” teaching method was influenced
by Franz Čížek, his Vienna professor and exponent
of avant-garde kinetic art and Rudolf Steiner's
anthroposophy.**

zed'

Marie Teinitzerová dílňy / workshops

koberec, ca. 1910

geometrický ornament, ruční tkaní

carpet, ca. 1910

geometrical ornament, hand-woven

Muzeum Jindřichohradecka

Marie Teinitzerová (1879–1960) se celý život zabývala textilní tvorbou. Jako zakládající členka Artělu chtěla poctivou ruční prací a prostým půvabem věcí posvětit všednost života. V ornamentální tvorbě měla v oblibě jednoduché geometrické vzorce jasné barevnosti, experimentovala s technikou tisku bramborovými tiskátkami.

Marie Teinitzerová (1879–1960) devoted her whole life to textile art. As a founder member of the Artěl cooperative she put a great deal of effort into enhancing the mundane with honest handiwork and highlighting the simple beauty of things. She favoured austere geometrical patterns of bright colours, and experimented with the technique of potato-stamp printing.

zed'

Karla Kozáková

návrh na kabelku č. 4, po 1920

Zemské školní umělecké dílny gobelínů a koberců
Valašské Meziříčí
pastelky (barevné tužky), papír

handbag design no. 4, after 1920

Zemské školní umělecké dílny gobelínů a koberců
Valašské Meziříčí
crayon, paper

Zemský archiv v Opavě

inv. no. 17/215

Moravská gobelínová manufaktura byla založena v roce 1908 Rudolfem Schlattauerem ve Valašském Meziříčí. Pro kobercové a gobelínové dílny navrhovaly ve dvacátých letech dekorativní dezény významné osobnosti včetně představitelů modernistické generace: Ladislav Sutnar, Stanislav Luština, Jan Vaněk aj. Pro dílny pracovali i lokální či méně známí tvůrci, např. Karla Kozáková nebo František Nožička, jejichž práce však regionální charakter vysoce převyšovaly.

Moravská gobelínová manufaktura [Moravian Tapestry Factory] was established by Rudolf Schlattauer in Valašské Meziříčí in 1908. Decorative patterns for carpets and tapestry were created for the company in the 1920s by prominent Czech modernists, among them Ladislav Sutnar, Stanislav Luština, Jan Vaněk and others. Local and lesser-known designers worked for Schlattauer's workshops as well, for example Karla Kozáková and František Nožička; however, the quality of their output exceeded by far its regional character.

zed'

Stanislav Luština

návrh na koberec, 1937

tempera, béžový papír

carpet design, 1937

tempera, beige paper

Zemský archiv v Opavě

inv. no. 16/274

Moravská gobelínová manufaktura byla založena v roce 1908 Rudolfem Schlattauerem ve Valašském Meziříčí. Pro kobercové a gobelínové dílny navrhovaly ve dvacátých letech dekorativní dezény významné osobnosti včetně představitelů modernistické generace: Ladislav Sutnar, Stanislav Luština, Jan Vaněk aj. Pro dílny pracovali i lokální či méně známí tvůrci, např. Karla Kozáková nebo František Nožička, jejichž práce však regionální charakter vysoce převyšovaly.

Moravská gobelínová manufaktura [Moravian Tapestry Factory] was established by Rudolf Schlattauer in Valašské Meziříčí in 1908. Decorative patterns for carpets and tapestry were created for the company in the 1920s by prominent Czech modernists, among them Ladislav Sutnar, Stanislav Luština, Jan Vaněk and others. Local and lesser-known designers worked for Schlattauer's workshops as well, for example Karla Kozáková and František Nožička; however, the quality of their output exceeded by far its regional character.

zed'

dortový tác
Německo, ca. 1930
stříkaný geometrický dekor

cake tray
Germany, ca. 1930
sprayed geometrical decoration

Sbírka Hany Rousové, Praha /
Hana Rousová collection, Praha

Stříkaný geometrický dekor na keramice byl poprvé představen v Německu v roce 1927, ale brzy se aplikoval i u nás (firmy Ditmar Urbach ve znojemské pobočce, Bratří Mehnerové v Jílovém u Děčína, Bihl v Ledvicích u Teplic a Schiller und Sohn v Kravsku). Technika stříkání přes šablonu u sériové produkce neumožňovala vypracování detailů, proto se na podnosech i vázách uplatňovaly originálně pojaté abstraktní kompozice, které nezaprou určitý vliv modernistického Bauhausu. Tato „dortová abstrakce“, jak ji nazývá Hana Rousová, byla ve své době poměrně rozšířená a oblíbená.

Sprayed geometrical decoration on pottery was first introduced in Germany in 1927, and soon spread to the Czech lands (Ditmar Urbach company, Znojmo; Mehner Brothers in Jílové u Děčína; Bihl in Ledvice, near Teplice; and Schiller und Sohn in Kravsko). The technique of spraying over a stencil employed in serial production made detail ornamentation impossible, and trays and vases therefore featured original abstract compositions that show the influence of the modernist Bauhaus. This “cake abstraction” (a term coined by Hana Rousová) was widespread at the time and very popular.

